

воохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню, запобіганню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень; підозрюваному, обвинуваченому; членам сімей та близьким родичам перелічених осіб, якщо шляхом погроз або інших протиправних дій щодо них робляться спроби вплинути на учасників кримінального судочинства.[5].

Згідно з п. 2 ст. 3 ЗУ №3782-ХІІ рішення про застосування заходів безпеки приймається слідчим, прокурором, судом, у провадженні яких знаходяться кримінальні провадження щодо кримінальних правопорушень, у розслідуванні чи судовому розгляді яких брали або беруть участь особи, зазначені у ст. 2 закону, а також органом (підрозділом), що здійснює оперативно-розшукову діяльність, щодо осіб, які брали участь або сприяли виявленню, попередженню, припиненню злочинів.

Рішення про застосування заходів безпеки може бути прийнято слідчим суддею у випадках, передбачених ст. 206 КПК України. Відповідно до п. 3 ст. 3 ЗУ №3782-ХІІ здійснення заходів безпеки покладається за підслідністю на органи служби безпеки або внутрішніх справ, у складі структур яких з цією метою створюються спеціальні підрозділи. Заходи безпеки щодо військовослужбовців здійснюються також командирами військових частин. Забезпечення безпеки осіб, які тримаються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах, здійснюється відповідними підрозділами таких установ та слідчих ізоляторів [9].

Висновки. Успіх укладання умови про визнання винуватості та організації відповідної співпраці з підозрюваним чи обвинуваченим можливий тільки через забезпечення відповідних гарантій безпеки цим особам, що у свою чергу є істотним аргументом щодо отримання згоди, зазначених осіб, на реальну співпрацю у викритті інших співучасників кримінального правопорушення. Угода про визнання винуватості виступає яскравим прикладом втілення в життя засад диспозитивності (надає сторонам додаткові права...) [10, С. 109].

На прокурора покладається обов'язок взяти самому або доручити слідчому по кримінальному провадженню відповідні заходи щодо усунення ризиків небезпеки для іншої сторони угоди та створити необхідні умови для виконання підозрюваним чи обвинуваченим взятих на себе за угодою зобов'язань. Під час досудового розслідування, слідчий повинен мати повноваження за погодженням з прокурором укладати угоди з підозрюваним про визнання винуватості і співпрацювати з ним.

Крім цього, на наш погляд, повинні бути складені дві угоди. Одна про визнання винуватості, і ця угода

додається до матеріалів кримінального провадження. А для реального забезпечення безпеки осіб, які згодні на співпрацю, необхідно скласти окрему угоду в режимі "таємно" за аналогією відповідно до правового режиму використання конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України, п. 14 ст. 8 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність") та згідно з відомчими та міжвідомчими нормативно-правовими актами, що регулюють такі правовідносини.

Література

1. Узагальнення ВССУ судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод від 22.01.2014 (текст)// Закон і Бізнес. №28(1170) 12.07–18.07.2014 і №29 (1171) 19.07–25.07.2014.
2. Малихіна С. М. Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод: Методичні рекомендації / С. М. Малихіна, Ю. П. Смокович, В. К. Гуцуляк та ін. - К., 2013. - 101 с.
3. Образцов В. А. Выявление и изобличение преступника. - М., 1997.
4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 35. - Ст. 358
5. Тертишник В.М. Кримінальний процес України: підручник у 2-х т. / В.М. Тертишник. Т.2: Особлива частина. - К.: Правова Єдність; Алерта, 2014. - 418 с.
6. Дьомін Ю.М. Інститут угод у кримінальному провадженні: важливі аспекти застосування / Ю.М. Дьомін // Вісник Національної академії прокуратури. - 2013. №4. - С.11-19ю
7. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України №4 гн від 19 грудня 2012 р.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. - Х.: Одиссей, 2013. - 1104 с.
9. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України №3782-ХІІ від 23.12.1993.
10. Леляк О.О. Угода про визнання винуватості у кримінальному процесі України. Дис. ... канд. юрид. наук / О.О. Леляк. - К., 2015. - 214 с.

*Меркулова Ю.В.,
кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри психології та педагогіки ОДУВС
Надійшла до редакції: 03.04.2017*

УДК 343.985

КРИМІНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ РЕЦИДИВІСТАМИ

У статті проаналізовані наявні кримінологічні дослідження, щодо характеристики рецидивної злочинності, характерних особливостей злочинців-рецидивістів. Зокрема, систематизовано кримінально-правові та кримінологічні дослідження, а також окреслено основні здобутки науковців під час дослідження вказаної проблематики. Виокремлено окремі

результати кримінологічних досліджень, які можуть бути використаними під час формування криміналістичної методики розслідування злочинів, вчинених рецидивістами.

Ключові слова: рецидивна злочинність, рецидивіст, методика розслідування, кримінологічні дослідження.

© В.М. Касько, 2017

В статті проаналізовані існуючі кримінологічні дослідження щодо характеристик рецидивної преступності, характерних особливостей преступників рецидивистів. В частині систематизовані уголовно-правові та кримінологічні дослідження, а також обзначені основні досягнення учених в ході дослідження указаної проблематики. Виділені окремі результати кримінологічних досліджень, які можуть бути використані при формуванні криміналістичної методики розслідування преступлений, совершених рецидивистами.

Ключевые слова: рецидивная преступность, рецидивист, методика расследования, кримінологічне дослідження.

Методологічні основи отримання нового знання, а також доповнення й удосконалення положень існуючих напрацювань, вимагає від дослідника глибокого розуміння витоків дослідження проблематики, етапів становлення та розвитку окремих наукових теорій та концепцій, а також системи проблемних питань, які залишилися невирішеними, або викликають жваві дискусії серед науковців і практиків. Основою науки є збір наукових фактів, їх оновлення та систематизація, критичний аналіз і, на цій базі, синтез нових наукових знань чи узагальнень, які не тільки описують явища, що спостерігаються, але й дозволяє побудувати причинно-наслідкові зв'язки, і як наслідок - прогнозувати їх розвиток [13, 8].

Саме тому, перед початком наукового аналізу складних наукових проблем, перед дослідником постає складне завдання систематизації, аналітичного опрацювання наявних наукових досліджень та виокремлення спектру проблем, які потребують вирішення саме під час його власного наукового пошуку. Обравши у якості предмета дослідження злочинну діяльність рецидивістів, існує необхідність застосування міждисциплінарного підходу та звернення до наукових напрацювань у суміжних галузях. На практиці міждисциплінарний підхід може реалізовуватись за двома основними форматами, сценаріями або підходами. За першого, найпоширенішого, міждисциплінарність образно кажучи, наводить "мости" між різними науками (дисциплінами), неформально об'єднує їх, не порушуючи їхньої самостійності, унікальності, своєрідності. За другого формату міждисциплінарність постає як реальний інструмент об'єднання наук (дисциплін), появи інтегрованих продуктів, проектів, міждисциплінарних об'єктів дослідження, подальше опрацювання яких є принципово важливим для науки [14]. Розроблення криміналістичної методики розслідування пов'язана з визначенням тих теоретичних і методологічних передумов, на базі яких можна виявити загальні закономірності і взаємозв'язки, що властиві діяльності з розслідування злочинів, а також діяльності з учинення злочинів, і побудувати систему наукових рекомендацій щодо застосування ефективних методів і прийомів розкриття відповідної категорії злочинів [21]. Виявлення таких взаємозв'язків під час розроблення видової методики розслідування злочинів потребує всебічного аналізу наукових положень стосовно протидії злочинній діяльності рецидивістів, які напрацьовані усіма науками кримінально-правового циклу. Більше того, слушно погодитись із дослідниками, які відзначають, що діалектика наукового аналізу потребує вивчення криміналістичної методики у її історичному аспекті. Важливо звернути увагу на те: а) як виникло те

чи інше явище; б) які історичні етапи пройшла у своєму розвитку криміналістична методика; в) який її нинішній стан. Такий підхід дозволяє побачити тенденції розвитку конкретної криміналістичної методики та її стану у майбутньому [7].

Як відзначає В.В. Ніколайченко, якщо і формувались окремі методики розслідування рецидивних злочинів, то вони мають дещо однобокий характер і не торкались взаємозв'язків між покаранням і рецидивом. Саме тому і виникла необхідність у формуванні такої концепції розслідування, яка б виходила із самої сутності пенітенціарного рецидиву, урахувала б правову ситуацію, яка змінюється, а також радикальні зміни в правовій регламентації рецидиву злочинів, об'єктивні потреби щодо подальшого вдосконалення діяльності органів досудового розслідування [17].

Ураховуючи те, що в межах наук кримінально-правового циклу, злочинна діяльність досліджується не лише криміналістикою, а й кримінологією, яка, вивчаючи злочинність як соціальне явище, приділяє значну увагу аналізу механізму злочинної діяльності та особі злочинця, необхідно приділити детальну увагу науковому доробку вчених кримінологів за темою дослідження. Слід підтримати позицію А. П. Закалюка, який зазначає, що межі предмета кримінології не є сталими. Вони змінюються відповідно до підвищення рівня розвитку науки, відкриття нових можливостей у справі боротьби зі злочинністю [9].

Предметом кримінологічної науки є встановлення закономірностей: 1) злочинності, її проявів та наслідків; 2) формування і функціонування злочинного співтовариства; 3) детермінації злочинності, причин та умов окремих видів злочинів; 4) формування особи злочинця і жертви злочину як соціальних типів, їх поведінки, зв'язків та відносин; 5) програмування та здійснення запобігання злочинності [8]. Принагідно слід зауважити, що в кримінологічній науці проблематиці рецидивної злочинності приділено достатньо уваги. Розпочинаючи аналіз кримінологічних досліджень щодо рецидиву, перш за все необхідно акцентувати увагу на роботі А.Ф. Зелінського "Рецидив злочинів (структура, зв'язки, прогнозування)" [11], яка є одним із перших комплексних кримінологічних досліджень рецидивної злочинності. Особливу цінність становлять напрацьовані вченим висновки щодо кримінологічного поняття рецидиву та його структури; загальної характеристики структур рецидиву злочинів. Крім того, вчений детально висвітлює положення щодо зв'язків між злочинами в рецидиві, зокрема: поняття і механізм зв'язків; особа злочинця як основа для зв'язку злочинів у рецидиві; психологічна класифікація рецидивістів; об'єктивні підстави зв'язків між злочинами в рецидиві; види рецидивних зв'язків тощо. В інших наукових дослідженнях автор також приділив детальну увагу вивченню закономірностей у послідовності злочинів під час рецидиву. Також необхідно звернути увагу на кримінологічні дослідження В. Фокса, який здійснив детальний аналіз особистості рецидивіста крізь призму моделей формування злочинної кар'єри та на цій підставі запропонував авторську класифікацію злочинців-рецидивістів. Особлива цінність наведеного дослідження полягає в тому, що автор проаналізував не просто типові ознаки рецидивістів, а й запропонував модель розвитку злочинної кар'єри, а також виокремив чинники, які впливають на її становлення та розвиток [22].

Крім того, необхідно вказати на дисертаційне

дослідження Н.С. Артем'єва на тему "Профілактика рецидивної злочинності (питання теорії та практики)" [3], у якому дослідником сформульована типологія рецидивістів; окреслена авторська концепція профілактики рецидивної злочинності; сформульовані основи управління профілактикою рецидивної злочинності; визначено критерії оцінки ефективності профілактики рецидивних злочинів. У контексті нашого дисертаційного дослідження особливу цінність становлять розроблені автором положення щодо формування типології рецидивістів, яка буде використана нами під час розроблення авторської криміналістичної класифікації рецидивістів. У контексті формування теоретичної основи розроблення криміналістичної методики розслідування злочинних вчинених рецидивістами необхідно відзначити роботу А.П. Некрасова на тему "Пенітенціарний рецидив у в'язничих установах: теорія дослідження і заходи протидії" [16]. У вказаному дослідженні автором сформульовано комплексну характеристику рецидивної злочинності та кримінальної субкультури; визначено заходи оперативно-розшукової профілактики рецидивної злочинності; обґрунтовано комплексний авторський підхід щодо запобігання рецидивній злочинності; визначено комплексні форми взаємодії під час боротьби з рецидивною злочинністю; обґрунтовано концепцію кадрового забезпечення протидії рецидивній злочинності. Важливими методологічними положеннями для власного дослідження є напрацювання вченого щодо характеристики рецидивної злочинності, зокрема її структури та осіб-рецидивістів. Особливу увагу необхідно звернути на дисертаційне дослідження Є.А. Антоняна на тему "Особа рецидивіста: кримінологічне на кримінально-виконавчому дослідженні" [2], у якому вченим досліджено криміногенно значимі особливості особи рецидивіста; вивчено мотивацію поведінки рецидивістів під час виконання кримінального покарання, а також особливості їх контакту із зовнішнім середовищем; досліджено особливості ресоціалізації рецидивістів у місцях позбавлення волі; сформовано комплекси профілактичного впливу на рецидивістів у місцях позбавлення волі та на свободі.

Продовжуючи аналіз, зазначимо наукове дослідження М.М. Коротких на тему "Рецидив як вид множинності злочинів у російському кримінальному праві" [15], у якій автором установлено історичні особливості розвитку кримінально-правового інституту множинності злочинів; досліджено зарубіжний досвід стосовно кримінально-правового впливу на рецидивістів; надано детальну характеристику загальних і спеціальних заходів щодо запобігання рецидиву.

Особливо важливим для формулювання методологічної основи власного дослідження та отримання висновків є дисертаційне дослідження М.М. Асланяна на тему "Рецидив злочинів як легальна форма професійної злочинності" [4], у якій дисертантом визначено історію професійної злочинності та її суттєві ознаки; визначено зв'язки між професійною злочинністю та рецидивом злочинів, а також роль рецидиву в боротьбі з професійною злочинністю; виділено критерії класифікації рецидивістів; досліджено досвід зарубіжних країн у боротьбі з рецидивною злочинністю. Також необхідно звернути увагу на дисертацію В.А. Іванова на тему "Рецидив злочинів: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти" [12], у якій обґрунтовано тезу, що рецидив злочинів виступає самостійною формою множинності злочинів, виділено та охарактеризовано його кримінально-правові ознаки;

окреслено кримінально-правові наслідки рецидиву; обґрунтовано теоретичні критерії розмежування сукупності та рецидиву злочинів; охарактеризована особистість рецидивіста та виокремлено кримінологічні особливості розвитку злочинної поведінки рецидивістів. Важливе значення також має дисертаційне дослідження І.Т. Возжаникової "Рецидив злочинів у кримінальному праві Росії: поняття, види, значення" [6], у якому окреслено риси рецидиву злочинів, які відрізняють його від звичайної множинності злочинів; сформульовано авторську класифікацію рецидиву; охарактеризовано значення виду рецидиву та особливостей призначення кримінального покарання; визначено зв'язки між рецидивом злочинів та особливостями визначення установи відбування кримінального покарання у вигляді позбавлення волі. Заслугує уваги й дисертація С. В. Щербаківа "Рецидивна злочинність: кримінологічна характеристика та проблеми попередження" [23], у якій охарактеризовано структуру, динаміку та соціальні наслідки рецидивної злочинності на сучасному етапі; детально окреслено механізм детермінації рецидивної злочинності з акцентуванням уваги на особливостях особистості злочинця рецидивіста; окреслена роль кримінального покарання в системі запобігання рецидивній злочинності; сформульовано типові моделі постпенітенціарного впливу на рецидивістів. Необхідно зауважити, що проблематика рецидивної злочинності доволі детально досліджувалась у межах аналізу інших складових об'єктів кримінологічної науки. У контексті цього як методологічна основа власного дослідження нами використовується монографія А.І. Абатурова "Постпенітенціарний контроль" [1]. У вказаному дослідженні автором детально охарактеризовано об'єкти постпенітенціарного контролю, у тому числі й злочинці-рецидивісти, а також крізь призму структурно-функціонального аналізу окреслено особливості запобігання рецидивній злочинності. Напрацювання вченого можуть використовуватись для розроблення моделей своєчасного виявлення злочинної діяльності злочинців рецидивістів, характеристики системи пошукових ознак та формування типових процедур початкового документування їхньої злочинної діяльності.

Так, продовжуючи огляд ключових наукових досліджень, необхідно проаналізувати дисертацію Г.Н. Зарви на тему "Рецидив злочинів: кримінально-правовий і кримінологічний аспекти" [10], у якій дослідник, зважаючи на її міждисциплінарний характер, проаналізував як питання кримінального права, стосовно множинності злочинів, так і основні кримінологічні проблеми рецидивної злочинності. На нашу думку, особливу наукову цінність становлять розроблені дослідником положення щодо: класифікації рецидиву, яка здійснена за критеріями об'єктів злочинного посягання, співвідношення характеру попереднього і знову вчиненого злочину, кількість судимостей, ступінь суспільної небезпеки злочинів, інтенсивність учинення нових злочинів, вид покарання; дослідником сформульовано кримінологічні та соціологічні характеристики осіб, які становлять "групу ризику" рецидивної злочинності.

Аналізуючи науковий доробок вітчизняних кримінологів, особливу увагу слід приділити дисертаційному дослідженню В.С. Батиргарєєвої на тему "Кримінологічні засади запобігання рецидивній злочинності в Україні" [5], у якому дослідниця: визначила змістовну характеристику суспільної небезпечності рецидивної злочинності; охарактеризувала структуру рецидиву; визначила поняття

злочинної “кар’єри” та характерні особливості її стадій; окреслила систему ознак, які свідчать про підвищену суспільну небезпеку особи-рецидивіста; визначила відмінності між рецидивістами та повторними злочинцями; розробила типологію рецидивних злочинів; окреслила модель стратегії запобігання рецидивній злочинності.

Продовжуючи аналіз, звернемо увагу на дисертаційне дослідження В.І. Попова “Рецидив злочинів: стан, тенденції, запобігання” [18], у якому проаналізована структура, динаміка та детермінаційний комплекс рецидивної злочинності; охарактеризовано структурно-функціональні особливості участі рецидивістів в організованій злочинній діяльності; сформовано типові моделі протидії організованій злочинності крізь призму структурно-функціональної характеристики державних інституцій. Також слушно вказати на дисертацію О. К. Суцєнкова “Рецидив злочинів і проблеми виконання покарання у виді позбавлення волі” [20], у якій сформульовано кримінально-правове, кримінологічне та пенітенціарне визначення рецидиву; окреслено соціально-демографічні характеристики засуджених за рецидив злочинів; сформульована пенітенціарна характеристика засуджених за простий і небезпечний рецидив; надано пропозиції щодо оптимізації кримінального покарання осіб, засуджених за рецидив злочинів.

Принагідно зауважимо, що важливість та комплексність досліджуваної проблематики привертає увагу й науковців з інших галузей наукового знання, зокрема психологів. У контексті цього необхідно вказати дисертаційне дослідження Є.М. Разумової на тему “Психологічні особливості особистості злочинців-рецидивістів” [19], у якому розкрито психологічну зумовленість повторних протиправних дій; здійснено якісне порівняння рис злочинця рецидивіста та осіб із типовою правомірною поведінкою; визначено спрямованість змін особистості під впливом тривалого перебування особи в місцях позбавлення волі.

Підсумовуючи викладене можна зробити певні узагальнення:

- у межах криміналістики спостерігається недостатня розробленість проблематики розслідування злочинів, учинених рецидивістами, а відповідна методика знаходиться на етапі наукового обґрунтування;

- формування криміналістичної методики розслідування злочинів, учинених рецидивістами, потребує використання міждисциплінарного підходу у формі доповнення криміналістичних даних напрацюваннями інших наук кримінально-правового циклу;

- оптимальним способом доповнення криміналістичних напрацювань щодо злочинної діяльності рецидивістів є використання результатів кримінологічних досліджень у частині характеристики злочинців-рецидивістів; моделей запобігання їхній злочинній діяльності; особливостей розвитку злочинної кар’єри.

Література

1. Абатуров А.И. Постпенитенциарный контроль: монография. - М.: Юрлитинформ, 2013. - 224 с.
2. Антонян Е.А. Личность рецидивиста: криминологическое и уголовно-исполнительное исследование: дисс. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.08. - М., 2014. - 353 с.
3. Артемьев Н.С. Профилактика рецидивной преступности (вопросы теории и практики): автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.08. - М., 1998 - 55 с.
4. Асланян М.М. Рецидив преступлений как легальная

форма профессиональной преступности: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08. - Краснодар, 2008. - 241 с.

5. Батиргареева В.С. Криминологические засады запобігання рецидивній злочинності в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук.: 12.00.08. - Харків, 2010. - 49 с.

6. Возжаныкова И.Т. Рецидив преступлений в уголовном праве России: понятие, виды, значение. - М., 2017. - 198 с.

7. Гармаев Ю.П., Лубин А.Ф. Проблемы создания криминологических методик расследования преступлений: теория и практика. - СПб.: Изд-во Р. Асланова “Юридический центр Пресс”, 2006. - 303 с.

8. Головкин Б. М. Поняття, предмет, система кримінології та її завдання на сучасному етапі розвитку [Електронний ресурс] // Питання боротьби зі злочинністю. - 2014. - Вип. 28. - С. 59-68.

9. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3 кн. - Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / А. П. Закалюк. - К. : Ін Юре, 2007. - С. 18-19.

10. Зарва Г.Н. Рецидив преступлений: уголовно-правовой и криминологический аспекты: дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08. - Ростов-на-Дону, 2003. - 217 с.

11. Зелинский А.Ф. Рецидив преступлений (структура, связи, прогнозирование). - Харьков: Вища школа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1980. - 152 с.

12. Иванов В.А. Рецидив преступлений: уголовно-правовые и криминологические аспекты: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08, Омск, 2002. - 23 с.

13. История и методология науки : учебное пособие, Ярославль, 2011. - С.8

14. Колот А.М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності // Соціальна економіка. - 2014. - Вип. 48, №1-2. - С.77

15. Коротких М.М. Рецидив как вид множественности преступлений в российском уголовном праве: дис. канд. юрид. наук. 12.00.08., Владивосток, 2001. - 209 с.

16. Некрасов А.П. Пенитенциарный рецидив в исправительных учреждениях: теория исследования и меры противодействия: дисс. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.08. - 2005. - 436 с.

17. Николайченко В.В. Пенитенциарные и постпенитенциарные преступления: криминологическая теория и практика: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.09. - Саратов, 2006. - 40 с.

18. Попов В.И. Рецидив преступлений: состояние, тенденции, предупреждение. - М., 1998. - 51 с.

19. Разумова Е.М. Психологические особенности личности преступников-рецидивистов: Дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.01. - СПб., 2007. - 195 с.

20. Суцєнков А.К. Рецидив преступлений и проблемы исполнения наказания в виде лишения свободы. автореф. дис.... канд. юрид. наук.: 12.00.08., Рязань, 2003. - 20 с.

21. Тіщенко В.В. Наукові передумови розробки теоретичних основ криміналістичної методики розслідування // Наукові праці Одеської національної юридичної академії / МОН України, ОНЮА. - О., 2006. - Т.5. - С.288-237

22. Фокс В. Введения в криминологию. - М.: Прогресс, 1980. - 311 с.

23. Щербаков С.В. Рецидивная преступность: криминологическая характеристика и проблемы предупреждения. Дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.08. - М., 2009. - 169 с.

*Касько В. М.,
аспірант кафедри криміналістики НУ “Одеська
юридична академія”*

Надійшла до редакції: 25.03.2017
**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**